

Laag eiwit voeren en toch hard melken

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	Warner, Joke, Arne en Mariët van Schot
plaats	Oude Pekela
aantal koeien	470
jaarproductie	5,4 miljoen kg melk
ruw eiwit in rantsoen	151 gram/kg droge stof
tankmelkureum	18 mg/100 g melk

Afgelopen jaar werd er gemiddeld 151 gram ruw eiwit per kg droge stof gevoerd bij de familie Van Schot en lag de productie op ruim 11.700 kg melk per koe. De lage hoeveelheid eiwit in het rantsoen en de intensieve bedrijfsvoering zijn ook nog eens goed voor een hoge efficiëntie en lage verliezen. 'Intensief boeren heeft ten onrechte een negatief imago', aldus Arne van Schot.

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

Arne en Mariët van Schot

Rond tien uur 's morgens heerst er al een extreme rust in de stal van de familie Van Schot in Oude Pekela. De koeien zijn al voor half acht gevoerd en de groep met de attentiekoeien achter de zeven robots is leeg op een aantal tochtige koeien na. 'We willen de standaardtaken voor het ontbijt klaar hebben, zodat we de rest van de dag kunnen inzetten voor andere werkzaamheden. We werken veel met protocollen om onze werkzaamheden goed te kunnen plannen', start Arne van Schot het gesprek. Arne (37) verzorgt samen met zijn vrouw Mariët (30) en zijn ouders Warner (65) en Joke (67) 470 melk- en kalfkoeien en 200 stuks jongvee. De zeven melkrobots die sinds drie jaar actief zijn, nemen het melken uit handen, maar er is nog altijd werk genoeg voor de familie Van Schot en haar drie parttime-medewerkers. De melkproductie per arbeidskracht, maar ook per koe en per hectare is hoog. Afgelopen jaar werd ruim 5 miljoen kg melk aan de melkfabriek afgeleverd, dit jaar is de verwachting dat dat stijgt richting de 5,4 miljoen kg.

Opvallend is dat de melkproductie – vorig jaar ruim 11.700 kg melk per koe – gepaard gaat met gemiddeld 151 gram ruw eiwit per kg droge stof en een ureumgetal van 18. 'We hebben ons destijds aangemeld bij het project Koe en Eiwit. Je kunt altijd wat van elkaar leren', legt Arne van Schot uit. Het driejarige landelijke project werd gestart om emissies te verlagen, onder meer via de reductie van het eiwit in het rantsoen. 'Op ons bedrijf moeten we eiwit aanvoeren. Eiwit aankopen is duurder dan energie aankopen. Als we de eiwitaanvoer kunnen verminderen zonder dat het productie kost en de koe wel gezond blijft, is dat financieel interessant.'

Bedrijfskengetallen zijn voor Van Schot nooit ver weg. Hij pakt de cijfers uit de KringloopWijzer erbij. Sinds 2017 steeg de productie met 3000 kg melk per koe, ging het eiwitniveau terug van 168 naar 151 en daalde het ureumgetal van 23 naar 18. Veel credits daarvoor geeft hij aan zijn onafhankelijke voeradviseur Albart Coster van Dairy-Consult. 'Het is belangrijk om goede mensen om je heen te verzamelen', legt Van Schot uit. 'We vroegen Albart om eens mee te kijken naar ons droogstandsrantsoen, maar uiteindelijk hebben we alle rantsoenen aangepakt.'

Minder schommelingen door tmr-rantsoen

Het droogstandsrantsoen werd op verzoek van Van Schot eenvoudiger gemaakt, waardoor er nog maar met één groep droge koeien gewerkt wordt. Ook de melkkoeien krijgen inmiddels allemaal hetzelfde tmr-rantsoen aan het voerhek. Wel zijn er drie verschillende groepen koeien, waaronder een vaarzensgroep. In de robots krijgen alleen de verse koeien tot 3,5 kg krachtvoer en een halve kg geplette tarwe. 'We voeren een rantsoen voor 35 kilo melk. Een compleet rantsoen aan het voerhek zorgt voor minder schommelingen van de pens-pH. Dat is beter voor de koegezondheid', legt Van Schot uit.

De veestapel is hoofdzakelijk zwart- en roodbont, maar verschillende koeien hebben een haarkleed dat een kruisingsverleden verraaft. 'We hebben inmiddels een andere bedrijfskeuze gemaakt', klinkt het. Nu worden er alleen nog bewezen fokstieren gebruikt die niet te extreem zijn in hun verervingspatroon. Op het inseminatielijstje staan nu stieren als Crown, Endless, Woody, Rubicon, Emerson, Redlea en Topstone. 'We zitten op een vervangingspercentage van twintig procent. We kunnen daarvoor zeventig procent van de melkkoeien insemineren met Belgisch witblauw.'

Via speciale doorgangen kunnen koeien naar een centrale separatiegroep

Voor de veestapel heeft Van Schot jaarlijks ongeveer 100 hectare snijmais nodig. Daarnaast wordt er 75 hectare voornamelijk grasklaver of kruidenrijk gras geteeld en er is 7 hectare land ingezaaid met rode klaver. Hierdoor ligt er aan het voerhek een rantsoen van 5,2 kg droge stof uit gras, 7,8 kg mais, 1,3 kg soja, 4,0 kg perspulp, 0,4 kg geplette tarwe, 1,3 kg aardappelgranulaat, 0,5 kg tarwegist en 0,45 kg lijnzaad. Het is een energierijk rantsoen met 1048 vem en vorig jaar dus 151 gram ruw eiwit.

Alleen de eerste drie snedes inkuilen

‘Je hebt veel energie nodig en een goede kwaliteit van het eiwit voor een goede melkproductie’, is de ervaring van Van Schot. ‘We willen daarom kwaliteitskuilen winnen met een ruweiwitgehalte dat net zo hoog is als het ruweiwitgehalte in het totale rantsoen. Dat betekent dat we niet te vroeg maaien om voldoende NDF te oogsten. Het liefst kuilen we in met een drogestofpercentage van 45 procent, zodat je een gunstigere dve-oeb-verhouding krijgt. We hebben echt geduld met het weer. We kuilen liever 5 ton droge stof in waarvan we zeker weten dat we het gras voldoende droog kunnen maken.’

Standaard wordt er een bacteriemengsel toegevoegd om de kuil te laten slagen en vooral smaakvol te houden.

De robots zijn zo opgesteld dat weidegang mogelijk is

Opvallend is dat de derde snede de laatste snede is die onder het plastic komt. ‘Al het gras dat daarna nog groeit, voeren we vers op stal. We mengen daarvan dagelijks 3,5 tot 4,0 kg droge stof per koe mee in de mengwagen. Dit verse gras heeft veel eiwit van een kwaliteit die je het beste vers kunt benutten. We besparen dan echt op soja’, legt Van Schot uit. ‘Als je probeert dit gras in te kuilen, krijg je vooral onbestendig eiwit in de kuil. In zulke kuilen heb je ook kans op een hoger aandeel ruwe as en een hogere ammoniakfractie kan verlies aan ammoniakstikstof tot gevolg hebben.’

Bedrijven die gemiddeld een laag eiwit in het rantsoen nastreven, moeten volgens Van Schot niet alleen naar de melkkoeien kijken. ‘Ook het rantsoen van het jongvee en de droge koeien is belangrijk. Als je daar te eiwitrijk voert, telt dat wel door.’ Bij Van Schot hebben de jongste kalveren tot 8 maanden een opvallend rantsoen. ‘Die fokken we op met een paravrij rantsoen’, aldus Mariët, die de jongveeopfok voor haar rekening neemt. ‘Er zit geen kuil, gras, of hooi in het rantsoen. We willen daarmee de kans op besmetting met para-tbc voorkomen.’ Het fris ruikende mengsel bestaat in de basis uit mais, haverdoppen, tarwe, soja en mineralen en wordt twee keer in de week zelf gemaakt.

Elk jaar beter in weidegang

In het eerste deel van de groeiseizoen worden de koeien geweid. Er werd vorig jaar gewerkt volgens het systeem van Nieuw Nederlands Weiden, maar omdat de grasgroei dit voorjaar traag start, is er nu gekozen voor omweiden. Daardoor krijgen de koeien dagelijks een nieuw perceel van 4 tot 5 hectare. ‘We zijn gestart met weiden toen de robots kwamen. We hebben de robotopstelling, met dank aan Vetvice, zo gemaakt dat weiden mogelijk is. De koeien kunnen na een bezoek aan de robot naar buiten’, legt Arne van Schot uit. Eenvoudig is het weiden niet, is de ervaring. ‘Maar we worden er elk jaar beter in. We den-

Tabel 1 – Cijfers KringloopWijzer bedrijf familie Van Schot in periode 2017-2024

kengetal	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
melkproductie/koe (kg)	11.769	10.615	10.269	10.283	10.169	9.821	9.873	8.786
tankmelkureum	18	16	15	18	19	22	24	23
CO ₂ g eq./kg melk	738	810	840	981	1.136	1.297	—	—
N-voordeel (%)	14	14	9	-4	0	4	1	4
P-voordeel (%)	19	19	24	8	22	19	10	15
N-bodemoverschot (kg/ha)	103	6	154	81	131	93	217	102
vem/kg ds rantsoen	1.048	992	998	973	987	981	966	972
re rantsoen (g/kg ds)	151	145	149	168	168	164	166	163
re/kvem	144	146	149	173	170	167	172	168

ken dat weidegang ooit verplicht gaat worden. Dan kunnen we er maar beter op voorbereid zijn.'

Na 120 dagen weidegang gaan de staldeuren vaak al snel dicht. Dat is doorgaans ook het moment dat het stalvoeren start. Voor op de trekker wordt een messenbalk gemonteerd, die samen met een opraapwagen dagelijks twee wagens gras haalt. 'Vuisthoog' is het gras dat dagelijks gemaaid wordt. Afgelopen jaar werd het verse gras regelmatig bemonsterd. Tussen percelen met louter gras en de percelen met grasklaver of kruidenrijk grasland zaten aanmerkelijke kwaliteitsverschillen. 'Als we van de graspercelen naar de grasklaverpercelen gingen, steeg de productie zomaar met twee kilo melk per dag per koe', geeft Van Schot aan. Op de zandpercelen werkt hij al louter met grasklaver of kruidenrijk grasland, maar de kleipercelen waarop blijvend grasland staat, zullen er dit jaar ook aan moeten geloven. Ze worden gescheurd om er grasklaver in te zaaien. Er wordt gebruikgemaakt van compost en dit jaar is er ook een bokashikuil, gemaakt van bermgras van de gemeente.

Intensieve bedrijfsvoering is duurzaam

Van Schot hanteert een strak bouwplan, waarbij hij samenwerkt met een akkerbouwer. Na drie jaar kruidenrijk grasland gaat de ploegschaar erin en wordt er twee jaar mais geteeld. Dan volgt een jaar aardappelen, waarna er weer grasklaver of kruidenrijk grasland geteeld wordt.

'We gebruiken geen drijfmest bij de mais die groeit op de percelen gescheurd grasland', aldus Van Schot, die aangeeft dat ze al jaren niet deelnemen aan derogatie. 'De teelt van mais brengt hier veel meer op dan gras. Doordat we veel samenwerken met een akkerbouwer komen we niet aan 80 procent grasland in ons bouwplan. Afgelopen jaar oogstten we 19 ton droge stof aan mais. Daar kan het grasland, ondanks het stalvoeren, niet tegenop.'

Door het intensieve karakter van het bedrijf moet er veel mest worden afgevoerd, maar de 12.000 kuub mestopslag maakt het mogelijk om op het juiste moment voldoende mest te hebben. 'Er is mestopslag voor veertien maanden. We zitten hier in een akkerbouwregio, waar we de mest goed kwijt kunnen. Maar dan moet je er wel voor zorgen dat je de mest op het juiste moment kunt aanbieden.'

De inzet van kruidenrijke mengsels draagt bij aan het in aanmerking komen voor de categorie 'goud' bij de GLB-premies. 'Maar na een of twee jaar zijn de meeste kruiden uit de grasmat en is het vooral grasklaver wat overblijft.' Dankzij de klavers blijft de kunstmestgift beperkt. Teeltadviezen krijgt Van Schot van onafhankelijk teeltadviseur Christiaan Bondt. 'Als we kunstmest gebruiken, zetten we ureumstikstof in. Dat zorgt voor een betere eiwitkwaliteit', aldus Van Schot. In drie giften wordt er ongeveer 45 kuub mest uitgereden op de percelen zonder klaver. De percelen met kruiden en klaver krijgen via kunstmest nog natrium, kali en magnesium.

Van Schot wijst op het lage stikstofbodemoverschot van 103 kg per hectare. 'Samenwerken met de akkerbouwer en profiteren van de nalevering van de grasmat is niet alleen economisch aantrekkelijk, het is ook duurzaam en zorgt voor lage verliezen.' Hij is dan ook kritisch op de beleidsmaatregelen die blijvend grasland stimuleren. 'Intensief boeren heeft een negatief imago, maar dat is niet terecht. Ook met onze CO₂-footprint per kilogram melk behoren we tot de kopgroep.'

Het recent afgesproken nationale doel om in 2026 niet

Het rantsoen voor de jongste kalveren bevat geen gras of hooi

meer dan 155 gram ruw eiwit te voeren heeft Van Schot al gehaald. 'Voor ons is het misschien makkelijker, omdat we voer moeten aankopen. Daardoor kunnen we gemakkelijker een passender rantsoen maken', klinkt het bescheiden. Maar op de vraag of een nog lager eiwitniveau in het rantsoen wordt nagestreefd, is het antwoord ontkennend. 'Een laag eiwitniveau is hier geen doel op zich. De hoeveelheid melk per koe kan met dit eiwitniveau misschien nog wel iets omhoog. Maar de trucjes voor een nog lager eiwitniveau houden wel een keertje op.'

Extra foto's online

Meer beelden van het bedrijf van de familie Van Schot in Oude Pekela zijn te vinden op de website van Veeteelt.

► Fotoserie op veeteelt.nl